

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.54](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.54)

УДК: 338.439

*I. С. Крамаренко,
кандидат економічних наук, доцент, декан факультету права та соціально-освітніх технологій
Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»
ORCID: 0000-0002-0417-0918*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ

*Irina Kramarenko
Associate Professor, Cand. Of Econ.Sci.,
Dean of the Faculty of Law and Social and Information Technologies,
Mykolaiv Interregional Institute of Human Development of the "Ukraine" University*

INVESTMENT POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES: IMPACT FACTORS

В статті досліджено інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України та оцінено вплив факторів на нього. Визначено основні фактори впливу на інвестиційний потенціал підприємства.

Метою дослідження є аналіз факторів впливу на інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України. Основними завданнями дослідження є: виявлення факторів впливу на інвестиційний потенціал підприємства; оцінка та аналіз показників, що впливають на інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України.

Своєчасний аналіз та оцінка факторів впливу на формування інвестиційного потенціалу дозволить збільшити притік інвестиційних ресурсів. Тому, завдання формування факторів впливу на оцінку інвестиційного потенціалу підприємства є важливим, і першим кроком у його вирішенні є правильний їх аналіз.

Досліджено, що інвестору при оцінці інвестиційного потенціалу, необхідно звернути свою увагу на такі фактори: активи та пасиви підприємства, дохід, чистий прибуток.

Аналіз активів сільськогосподарських підприємств, як фактору впливу на інвестиційний потенціал, дає можливість зробити наступні висновки: оборотні активи за досліджуваний період становлять 68,49-66,51% від загальної суми активів, що свідчить про формування досить мобільної структури активів і сприяє прискоренню оборотності. Для аграрних підприємств характерною є «важка» структура активів, тому таку тенденцію не можна вважати абсолютно позитивним явищем, оскільки питома вага необоротних активів зменшується переважно за рахунок того, що більшість не в змозі замінювати застарілі та зношені основні засоби (машини, техніку тощо) новими.

На початок дослідження 41,97% фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємства формувалися за рахунок чистих активів, а на кінець періоду дослідження ця частка збільшилася до 49,40%, при цьому абсолютна величина власного капіталу з 2014 р. по 2018 р. зросла у 3 рази.

Чистий прибуток та інвестиції сільськогосподарських підприємств за 2014-2018 роки майже рівномірно зросли у 3 рази. При цьому спостерігаємо не значне скорочення рентабельності виробництва продукції, тому запропоновані рекомендації щодо поліпшення інвестиційного потенціалу маркетингового та виробничого характеру. Наведена та оцінена система факторів, дає змогу визначити високий інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України.

The article investigates the investment potential of Ukrainian agricultural enterprises and assesses the impact of factors on it. The main factors of influence on the investment potential of the enterprise are determined.

The purpose of the study is to analyze the factors influencing the investment potential of Ukrainian agricultural enterprises. The main tasks of the study are: identification of factors influencing the investment potential of the enterprise; evaluation and analysis of indicators that affect the investment potential of Ukrainian agricultural enterprises.

Timely analysis and assessment of the factors influencing the formation of investment potential will increase the inflow of investment resources. Therefore, the task of shaping the factors influencing the assessment of the investment potential of the enterprise is important, and the first step in solving it is to properly analyze them.

It has been researched that the investor, when evaluating the investment potential, should pay attention to the following factors: assets and liabilities of the enterprise, income, net profit.

The analysis of assets of agricultural enterprises, as a factor of influence on investment potential, makes it possible to draw the following conclusions: current assets for the study period make 68,49-66,51% of total assets, which indicates the formation of a sufficiently mobile structure of assets and contributes to the acceleration of turnover. Agrarian enterprises are characterized by a "heavy" asset structure, so this tendency cannot be considered as a positive phenomenon, since the share of non-current assets decreases mainly due to the fact that most are unable to replace obsolete and worn-out fixed assets (machinery, machinery, etc.) with new ones. .

At the beginning of the study, 41.97% of agricultural enterprises' financial resources were formed by net assets, and by the end of the study period this proportion had increased to 49.40%, with the absolute value of equity from 2014 to 2018 increasing 3-fold.

The net profit and investment of agricultural enterprises in 2014-2018 increased almost evenly in 3 times. At the same time, we observe a slight decrease in the profitability of production of products, therefore, recommendations for improving the investment potential of marketing and production character are offered. The presented and evaluated system of factors allows to determine the high investment potential of Ukrainian agricultural enterprises.

Ключові слова: *інвестиції; інвестиційна діяльність; інвестиційна привабливість; інвестиційний потенціал; фактори впливу; фінансові показники; активи; пасиви; дохід; чистий прибуток.*

Keywords: *investment; investment activity; investment attractiveness; investment potential; impact factors; financial indicators; assets; liabilities; income; net income.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств включає цілий комплекс інвестиційних ресурсів, з врахуванням можливостей, засобів та умов їхнього залучення і використання в інвестиційній діяльності. Своєчасний аналіз та оцінка факторів впливу на формування інвестиційного потенціалу дозволить збільшити притік інвестиційних ресурсів. Тому, завдання формування факторів впливу на оцінку інвестиційного потенціалу підприємства є важливим, і першим кроком у його вирішенні є правильний їх аналіз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження сутності, формування, проблем розвитку інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств внесли багато українських науковців. Цим питанням присвячені наукові праці вчених-економістів, зокрема О.В. Колянко, І.І. Вініченко,

В.В. Ковальова, В.С. Кравцова, М.І. Крупки, Н.П. Резніка, Н.Д. Свірідової, А.І. Сухорукова, Н.О. Шевченко, а також В.П. Галушко, О.Д. Гудзинського, В.М. Геєця, О.І. Дація, О.Ю. Єрмакова, І.О. Іртишевої, М.І. Кісіля, С.М. Кваши, Н.М. Сіренко, М.І. Стегней та ін. Проте світові тенденції економічного розвитку висувають нові вимоги до формування визначення та аналізу факторів впливу на інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України, в контексті імплементації європейського досвіду, є визначальними і вимагають дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз факторів впливу на інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України. Основними завданнями дослідження є: виявлення факторів впливу на інвестиційний потенціал підприємства; оцінка та аналіз показників, що впливають на інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Необхідною умовою забезпечення ефективного розвитку вітчизняних аграрних підприємств є зміцнення їх інвестиційного потенціалу, що сприятиме технічному і технологічному переозброєнню галузі, виробництву якісної й конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, підвищенню ефективності управління інвестиціями в аграрній сфері і, як кінцевий результат, забезпечення продовольчої безпеки країни [1]. Отже, дослідження факторів впливу, що формують інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств є досить важливим.

Інвестору при оцінці інвестиційного потенціалу, варто пильно звернути свою увагу на такі фактори:

1. Активи підприємства. Це ті кошти і елементи господарської діяльності організації, які є, власне, джерелом доходу.

2. Пасиви підприємства. А ось це вже кредитні зобов'язання компанії, її борги і джерела появи активів.

3. Дохід. Загальна сума матеріальних благ, яка буде отримана від інвестування.

4. Чистий прибуток. Якщо вкладення робиться заради доходу, то на його рівень варто звернути велику увагу. Однак не зациклюйтеся на цьому – іноді робота на перспективу дає набагато більше, ніж явний дохід. Її варто відрізнити від загального доходу – розрахунок чистого прибутку ведеться з вирахуванням усіх грошових коштів, які потрібно віддати у вигляді податків, заробітної плати, витрат на виробництво тощо.

5. EBITDA. Цей показник досить сильно схожий на третій, але відображає дохід без вирахування податків і відсотка. На нього не впливає наявність будь-яких кредитних зобов'язань підприємства[2].

Одним з найважливіших показників оцінки інвестиційного потенціалу підприємств у ринковій економіці є структура їх майна. Структура активів свідчить про наявність в обороті підприємства достатньої кількості грошових коштів для покриття своїх поточних витрат та здійснення виробничої, інвестиційної діяльності. Структуру майна сільськогосподарських підприємств наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.
Структура майна сільськогосподарських підприємств України за 2014-2018 роки

Роки	Необоротні активи		Оборотні активи		Необоротні активи та групи вибуття		Баланс Тис. грн
	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	
2014	123008777,8	31,49	267541119	68,49	57059,6	0,00	390606956,4
2015	171147010,9	24,95	514624535,5	75,04	73349,4	0,00	685844895,8
2016	218567767,1	14,22	1318667261	85,78	84061,2	0,00	1537319089
2017	272513741,2	29,89	639025180,2	70,10	75170,1	0,00	911614091,5
2018	329310696,7	33,48	654180678,8	66,51	102226,9	0,00	983593602,4

Складено та розраховано за даними Державної служби статистики України[3]

За даними таблиці 1, найбільша питома вага в структурі активів сільськогосподарських підприємств припала на оборотні активи за досліджуваній період (68,49-66,51%), що свідчить про формування досить мобільної структури активів і сприяє прискоренню оборотності. Для сільськогосподарських підприємств більш характерною є «важка» структура активів, тому таку тенденцію не можна вважати абсолютно позитивним явищем, оскільки питома вага необоротних активів зменшується переважно за рахунок того, що більшість сільськогосподарських підприємств не в змозі замінювати застарілі та зношені основні засоби (машини, техніку тощо) новими, а також нестабільною ціновою ситуацією на ринку матеріальних ресурсів, що змушує аграрних товаровиробників створювати більші їх резерви.

Аналіз структури капіталу сільськогосподарських підприємств за досліджуваній період дав змогу засвідчити той факт, що довгострокові зобов'язання суттєво скоротилися, а власний капітал та поточні зобов'язання навпаки зросли (таблиця 2).

Таблиця 2.

Структура капіталу сільськогосподарських підприємств України за 2014-2018 роки

Роки	Власний капітал		довгострокові зобов'язання і забезпечення		поточні зобов'язання і забезпечення		зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття		Баланс
	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	Тис. грн	Питома вага у структурі балансу, %	Тис. грн
2014	163931680,4	41,97	62975392,2	38,49	163616579,9	41,89	83303,9	0,02	390606956,4
2015	275303778,8	40,14	68127156,4	19,90	342359004	49,92	54956,6	0,01	685844895,8
2016	369370896,6	24,03	61898160,5	5,60	1105991860	71,94	58171,8	0,00	1537319089
2017	436337648,4	47,86	59080542,9	14,20	416146242,3	45,65	49657,9	0,01	911614091,5
2018	482978737,3	49,10	82253949,2	19,66	418283213,6	42,53	77702,3	0,01	983593602,4

Складено та розраховано за даними Державної служби статистики України[3]

Якщо на початок дослідження підприємства не досить були фінансово незалежними, коли 41,97% фінансових ресурсів формувалися за рахунок чистих активів, то на кінець періоду дослідження ця частка збільшилася до 49,40%, при цьому абсолютна величина власного капіталу з 2014 р. по 2018 р. зросла в 3 рази, з 163931680,4 до 482978737,3 тис. грн. Частка власного капіталу, що перебуває в обороті сільськогосподарських підприємств за досліджуваний період зросла на, що слід оцінити позитивно, так як це дає можливість забезпечити гнучкість у використанні власних засобів підприємства для інвестиційної діяльності.

Відбулося незначне підвищення ролі поточних боргів у фінансуванні суб'єктів господарювання. У 2018 році 42,53% капіталу сільськогосподарських підприємств – це поточні зобов'язання і забезпечення.

Збільшення кількості виробленої продукції підвищує показник обсягу реалізованої продукції. У 2018 р. обсяг реалізованої продукції склав 525096891,4 тис. грн, що у 2,45 рази більше за 2014 рік. Найважливішими умовами зростання прибутку від реалізації продукції є збільшення обсягу випуску продукції, забезпечення ритмічності виробництва та відвантаження продукції, зниження її собівартості, підвищення її якості та конкурентоздатності, оптимізація запасів готової продукції на складах, своєчасна оплата покупцями замовленої ними продукції, застосування прогресивних форм розрахунків за продукцію [4-6]. Фінансовий результат діяльності підприємства характеризує доцільність використання усіх ресурсів, якими забезпечене підприємство, та узагальнює кінцевий результат. Отже, за досліджуваний період фінансовим результатом діяльності сільськогосподарських підприємств є прибуток (рис. 1). Позитивним в діяльності сільськогосподарських підприємств за досліджуваний період є його збільшення у 3,31 рази.

За даними рисунку 1, необхідно зазначити, що рівень внесення капітальних інвестицій до сільськогосподарських підприємств фактично однаковий з розміром їх чистого прибутку. Це підтверджує значимість аналізу факторів впливу на формування інвестиційного потенціалу досліджуваних підприємств.

Рис. 1. Динаміка чистого доходу, рентабельності та інвестицій у сільськогосподарських підприємствах України [3]

Проте, для сільськогосподарських підприємств одним з найважливіших показників ефективності інвестиційного потенціалу є рентабельність виробництва. У цілому можна сказати, що діяльність

сільськогосподарських підприємств є прибутковою. Однак, сьогодні залишається головною проблемою сільськогосподарських підприємств України невисока рентабельність виробництва. Оскільки ця проблема може бути пов'язана з двома причинами: занижена ціна на продукцію та надмірні витрати, можна запропонувати рекомендації щодо поліпшення фінансового стану маркетингового та виробничого характеру.

У цьому контексті заслуговують на увагу позиціонування продукції у ринкових сегментах з більш високим рівнем доходу; зміни у ціновій політиці за напрямом підвищення цін за рахунок зміцнення конкурентоспроможності продукції та виходу на нові сегменти ринку; налагодження системи виробничого обліку та системи відповідальності за відхилення витрат з метою управління витратами та їх зменшення; контроль за відповідністю фактичних норм витрат сировини, матеріалів, електроенергії технологічним нормам; контроль за відповідністю фактичних цін на ресурси ринковим; встановлення прямих зв'язків з постачальниками сировини, зменшення кількості рівнів у системі постачання підприємства; зменшення невикористаних просторів обладнання та персоналу.

Розрахована вище система факторів, дає змогу визначити високий інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Досліджено, що інвестору при оцінці інвестиційного потенціалу, необхідно звернути свою увагу на такі фактори: активи та пасиви підприємства, дохід, чистий прибуток.

Аналіз активів сільськогосподарських підприємств, як фактору впливу на інвестиційний потенціал, дає можливість зробити наступні висновки: оборотні активи за досліджуваний період становлять 68,49-66,51% від загальної суми активів, що свідчить про формування досить мобільної структури активів і сприяє прискоренню оборотності. Для аграрних підприємств характерною є «важка» структура активів, тому таку тенденцію не можна вважати абсолютно позитивним явищем, оскільки питома вага необоротних активів зменшується переважно за рахунок того, що більшість не в змозі замінювати застарілі та зношені основні засоби (машини, техніку тощо) новими.

На початок дослідження 41,97% фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємства формувалися за рахунок чистих активів, а на кінець періоду дослідження ця частка збільшилася до 49,40%, при цьому абсолютна величина власного капіталу з 2014 р. по 2018 р. зросла у 3 рази.

Чистий прибуток та інвестиції сільськогосподарських підприємств за 2014-2018 роки майже рівномірно зросли у 3 рази. При цьому спостерігаємо не значне скорочення рентабельності виробництва продукції, тому запропоновані рекомендації щодо поліпшення інвестиційного потенціалу маркетингового та виробничого характеру. Наведена та оцінена система факторів, дає змогу визначити високий інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств України.

Список літератури.

1. EcoLibURL: <http://ecolib.com.ua> (Дата звернення 25.11.19)
2. Інвестиційний потенціал підприємства.URL:<http://про-інвестиції.укр/%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2/>(Дата звернення 25.11.19)
3. Державна служба статистики України.URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 18.10.2019)
4. Іртишева І.О., Крамаренко І.С.*Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії. Регіональна економіка.* 2014. №2 (72).С.84-95
5. Крамаренко І.С. *Інвестиційне забезпечення агропродовольчої сфери України: сучасний стан та перспективи розвитку. Інвестиції: практика та досвід.* 2013. №5. С.30-33
6. Крамаренко І.С. *Фактори впливу на інвестиційно-фінансову привабливість підприємств агропродовольчої сфери України. Агросвіт.* 2013. №15. С.22-25.

References.

1. EcoLib (2019),URL: <http://ecolib.com.ua> (Accessed 18 Nov 2019).
2. Investment potential of the enterprise (2019), URL: <http://про-інвестиції.укр/%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2/>(Accessed 18 Nov 2019).
3. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>(Accessed 18 Oct 2019).
4. Irtysheva, I.O. and Kramarenko, I.S. (2014),“Investment attractiveness of the economy: inter-regional asymmetries”, Regional economy, vol (72),pp.84-95.
5. Kramarenko, I.S.(2013) “Investment support of the agro-food sector of Ukraine: current state and prospects for development”, Investment: practice and experience, vol (5),pp.30-33
6. Kramarenko, I.S.(2013) “Factors influencing the investment and financial attractiveness of Ukrainian agro-food enterprises”, Agrosvit, vol (15),pp.22-25

Стаття надійшла до редакції 28.11.2019 р.